

[Stats- og udenrigsministeren.]

det punkt i Kiel-erklæringen, i hvilket man behandler mindretallets forhold til kirken. Det hed heri, at den slesvig-holstenske landsregering anså det for ønskeligt, at danske gejstlige og menigheder efter forudgående overenskomst med de kompetente kirkelige instanser får lov til at benytte kirker, kirkegårde og lignende indretninger, således at der skulle være mere valgfrihed med hensyn til sproget.

Når denne bestemmelse ikke er optaget i Bonn-erklæringen, skyldes det udelukkende, at stat og kirke, som det vil være det høje ting bekendt, i Tyskland er skarpt adskilt, og som følge deraf kan statsmagten ikke indgå nogen forpligtelse på kirkens vegne; man må derfor også lægge mærke til, at Kiel-erklæringen bruger ordet „det ønskelige“ i en sådan ordning; der står intet forpligtende.

Der blev under de dansk-tyske mindretalsforhandlinger fra dansk side gjort forestillinger overfor den tyske delegation med hensyn til mindretallets ønsker også på det kirkelige område. Disse forestillinger blev modtaget med forståelse af de tyske forhandlere, og jeg mener, det med rette kan hævdes, at den meningsudveksling, der har fundet sted, og den ånd, hvori forhandlingerne i det hele blev ført, er af mindst lige så stor værdi som den pågældende paragraf i Kiel-erklæringen.

Der er, efter at Bonn-erklæringen er udsendt, af den slesvig-holstenske landskirke vedtaget en særlig kirkelig lov om anvendelse af dansk sprog indenfor landskirken og om danske præsters adgang til at prædike. Ordningen anses fra dansk side ikke for tilfredsstillende, men forholdet kan vist opfattes sådan, at det er et skridt i den rigtige retning.

Det andet punkt, hvor Kiel-erklæringen ikke er dækket af Bonn-erklæringen, gælder reglerne for det såkaldte kontaktudvalg. Dette forhold er imidlertid nu blevet ordnet i forbindelse med oprettelsen af det midlertidige landdagsudvalg, der skal fungere, indtil de dansksindede sydslesvigere ved næste valg igen kan blive repræsenteret i den slesvig-holstenske landdag. Indtil dette sker, fortsætter kontaktudvalget sin virksomhed.

Endelig står der i Kiel-erklæringen, men ikke i Bonn-erklæringen, følgende — må jeg tillade mig et kort citat —:

„De her opstillede grundsætninger gælder analogisk også for den frisiske befolkning i Slesvig-Holsten“.

En sådan bestemmelse, der tager sigte på den frisiske befolkning som sådan, kunne jo vanskeligt finde sin plads indenfor rammerne af de dansk-tyske mindretalsdrøftelser. Den danske regering kunne selvsagt ikke tiltage sig en kompetence til under disse drøftelser også at tale friserne sag. Iøvrigt skal jeg blot understrege, at der ikke er tale om ved Bonn-erklæringen at sikre særrettigheder for det dansksindede mindretal, men derimod kun om at fastslå rettigheder, der allerede tilkommer de dansksindede på lige fod med alle andre tyske statsborgere, herunder også friserne.

Endelig vil jeg gerne minde om, at der i Bonn-erklæringen er henvist til Kiel-erklæringen, idet der peges på, at det er de samme grundsætninger, der ligger til grund for begge aftaler.

Som det vil være fremgået af det, jeg har anført, har ophævelsen af Kiel-erklæringen, såvidt jeg da kan skønne, ikke større praktisk betydning, men jeg vil gerne tilføje, at den pludselighed, hvormed dette skridt blev taget, kom mig ret overraskende. Når der af det danske mindretal er gjort den opfattelse gældende, at det havde været ønskeligt, om der forud var blevet forhandlet med mindretallet om ophævelsen, må jeg erklære mig enig heri. Hvorom alting er, må jeg imidlertid slutte disse bemærkninger med at sige, at for mig at se er det rent juridisk-formelle spørgsmål om Kiel-erklæringens ophævelse af underordnet betydning i forhold til, hvad der politisk er vundet ved de dansk-tyske mindretalsforhandlinger. Jeg tillægger resultatet af disse forhandlinger og den ånd, hvori de blev ført, overordentlig stor betydning for mindretallets fremtidige forhold, og jeg tror ikke, Kiel-erklæringens formelle ophævelse på nogen måde vil forringe værdien af dette forhandlingsresultat taget som et hele.

Dette er i det store og hele et svar til det ærede medlem hr. Aksel Møllers bemærkninger, som efter min opfattelse havde